

Ühine põllumajanduspoliitika: vaatame suurt pilti

Ants-Hannes Viira, maamajanduse ökonoomika õppetooli vanemteadur

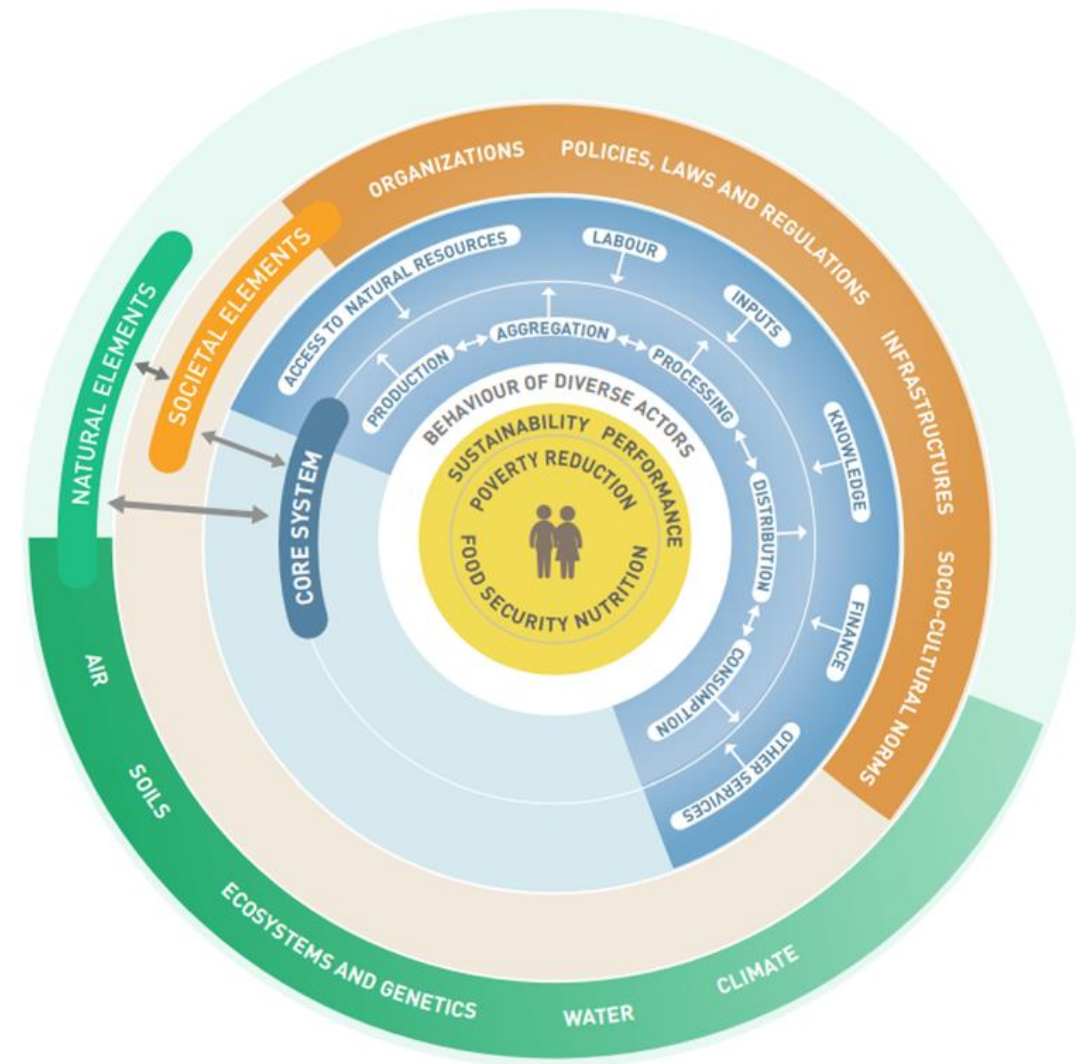
Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

EL ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid

- | 1962. aastal kehtestatud ELi ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) on põllumajandussektori ja ühiskonna ning Euroopa ja Euroopa põllumajandustootjate partnerlus.
- | Poliitika eesmärgid on:
 - | toetada põllumajandustootjaid ja parandada põllumajanduse tootlikkust, et tagada taskukohase hinnaga toiduainete stabiilne kättesaadavus;
 - | kindlustada EL põllumajandustootjatele mõistlik sissetulek;
 - | aidata võidelda kliimamuutustega ja majandada säästvalt loodusvarasid;
 - | säilitada maapiirkondi ja maastikke kõikjal ELis ning
 - | hoida alal maapiirkondade majandust, edendades töökohti põllumajanduses, põllumajanduslikus toidutööstuses ja seonduvates sektorites.
- | ÜPP on kõigi ELi liikmesriikide ühine poliitika. Seda juhitakse Euroopa tasandil ja rahastatakse ELi eelarvest.

Kestlik toidusüsteem

- | Kõigi inimeste ligipääs ohutule ja toitainerikkale toidule.
- | Üleminek jätkusuutlikele tarbimismustritele, sh toidu raiskamise ja jäätmetekke vähendamine, eksitavate ja ebaeetiliste kampaaniate vältimine, läbipaistev info.
- | Loodust hoidev, taastav ja mahu poolest piisav tootmine, sh keemiliste ja sünteetiliste taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamise vähendamine.
- | Toidutootjate õiglane elatustase ja väärtuse jaotus.
- | Energia- ja ressursitõhus ning pakendilahenduste poolest keskkonnasõbralik toiduainete tootmine ja jaotus.
- | Kerksuse suurendamine haavatavuste, šokkide ja stressiga toimetulekuks.

PõKa 2030 VISIOON

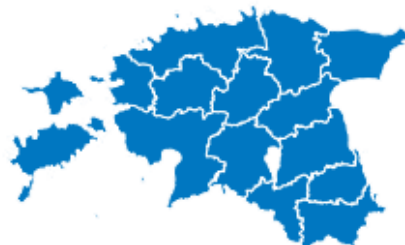
Eesti toit on hinnatud ja maal on hea elada!

ÜLDEESMÄRK

Eesti toit on eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud,
toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukonnad on elujõulised

ALAEESMÄRK

Tark ja kestlik põllumajandus,
toidutootmine ja maaelu ning
ohutu toit ja hoitud keskkond

ALAEESMÄRK

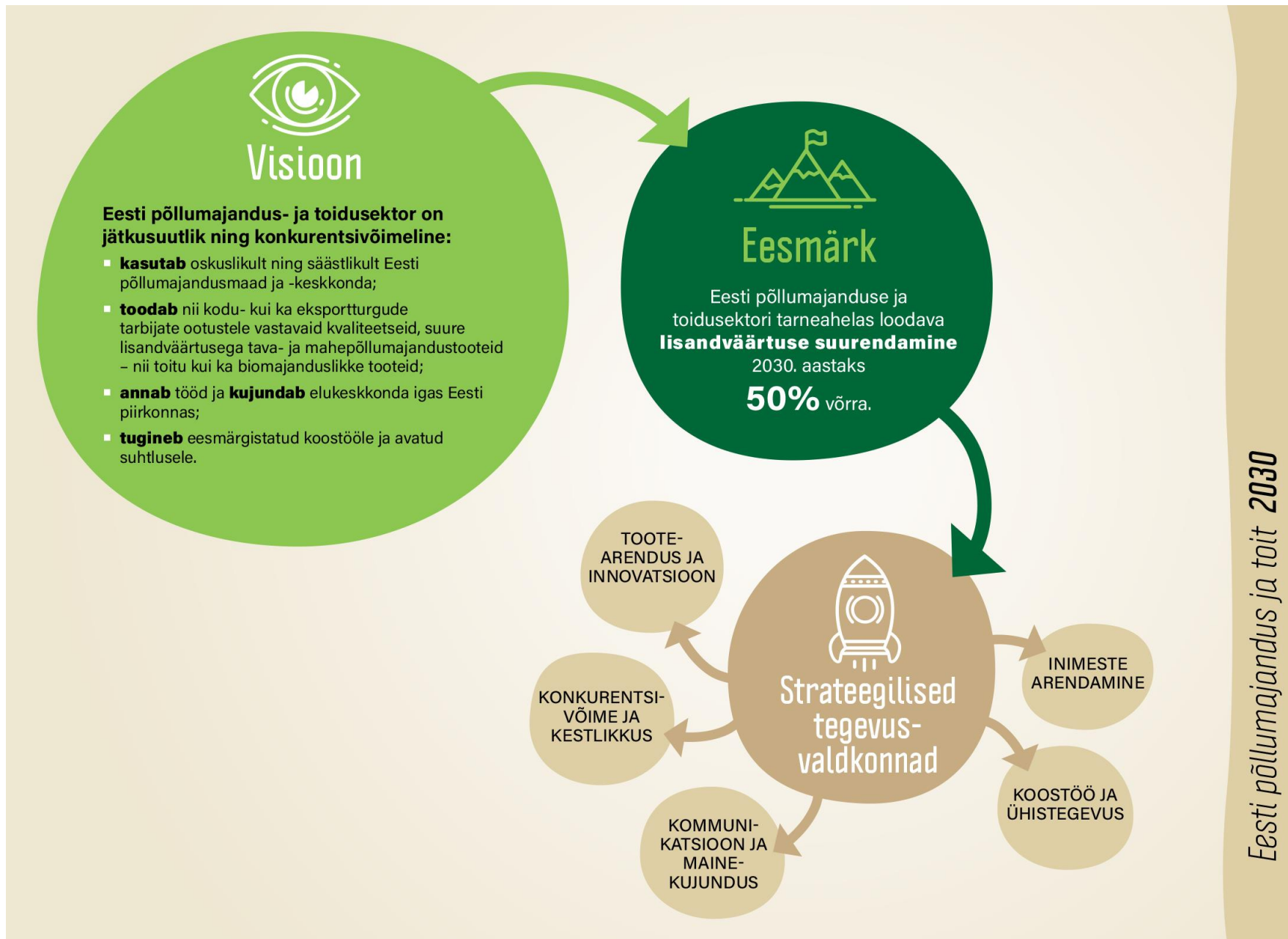
Kestlik kalandus, mis tagab
kalandusvaldkonna
konkurentsivõime ja kalavarude
jätkusuutliku majandamise

Tegevussuunad

Horisontaalsed arendusteemad

Biomajandus, eksport, keskkond ja maapiirkonna terviklik areng

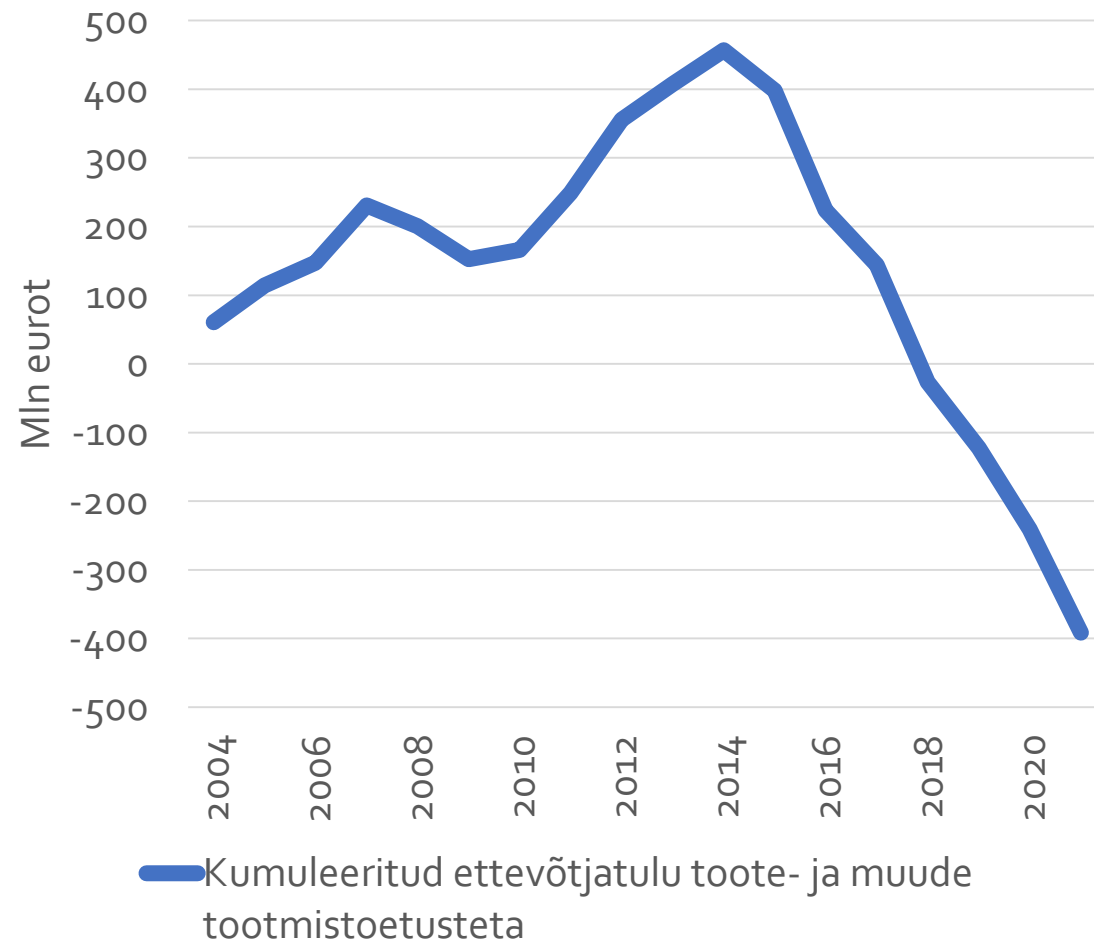
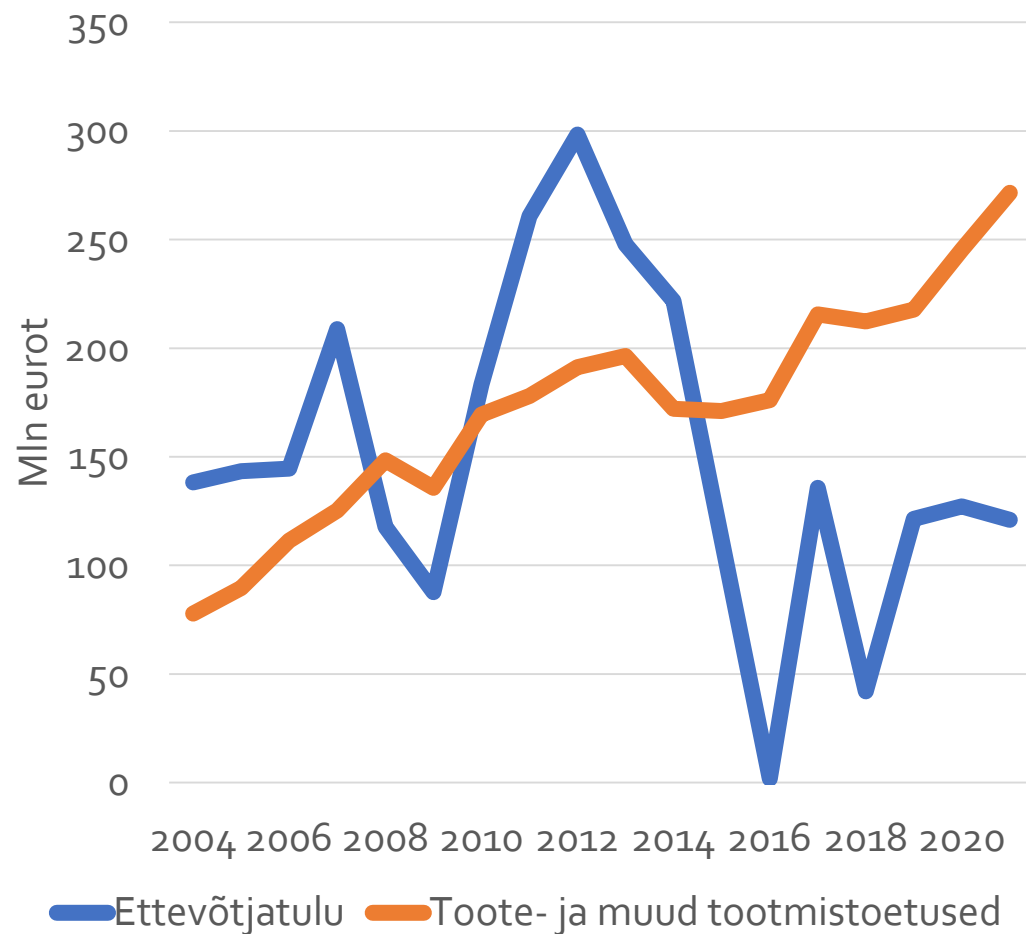

ÜPP strateegiakava erieesmärgid	PõKa 2030	EPT 2030
H: Sektori kaasajastamine põllumajanduses ning maapiirkondades teadmiste edendamise ja jagamise, innovatsiooni ja digiülemineku abil ning nende kasutuselevõtu ergutamine	✓	✓
1: Toetada põllumajandustootja elujõulisust tagavat sissetulekut ja vastupanuvõimet kogu EL-is, et tagada toiduga kindlustatus	✓	✓
2: Suurendada konkurentsivõimet ja turule orienteeritust, pöörates erilist tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digiüleminekule	✓	✓
3: Parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas	✓	✓
4: Panustada kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisse ning säästvasse energiasse	✓	✓
5: Edendada säästvat arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk	✓	✓
6: Panustada elurikkuse kaitseks, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke	✓	✓
7: Olla atraktiivne noorte põllumajandustootjate jaoks ja soodustada ettevõtluse arengut maapiirkondades	✓	✓
8: Edendada maapiirkondades tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdsust, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut, sh biomajandust ja säästvat metsamajandust	✓	✓
9: Parandada EL-i põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise osas, sh säästval moel toodetud ohutu ja toitev toit, toidu raiskamine, loomade heaolu	✓	✓

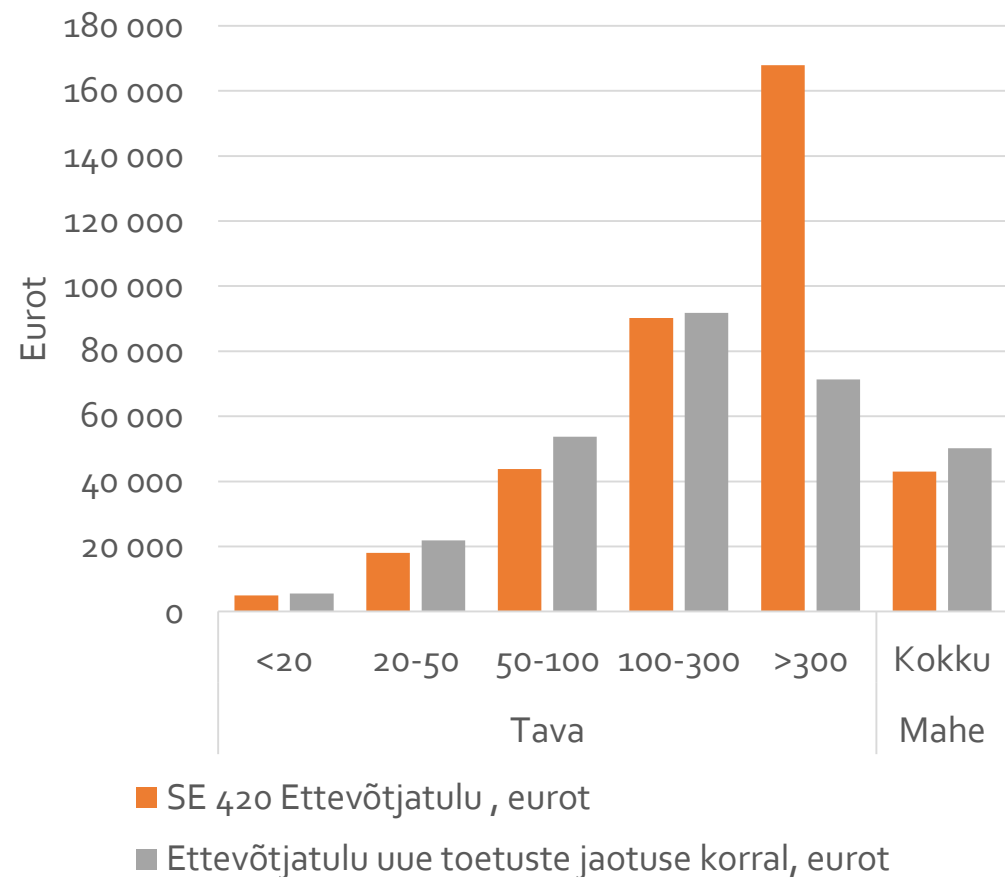
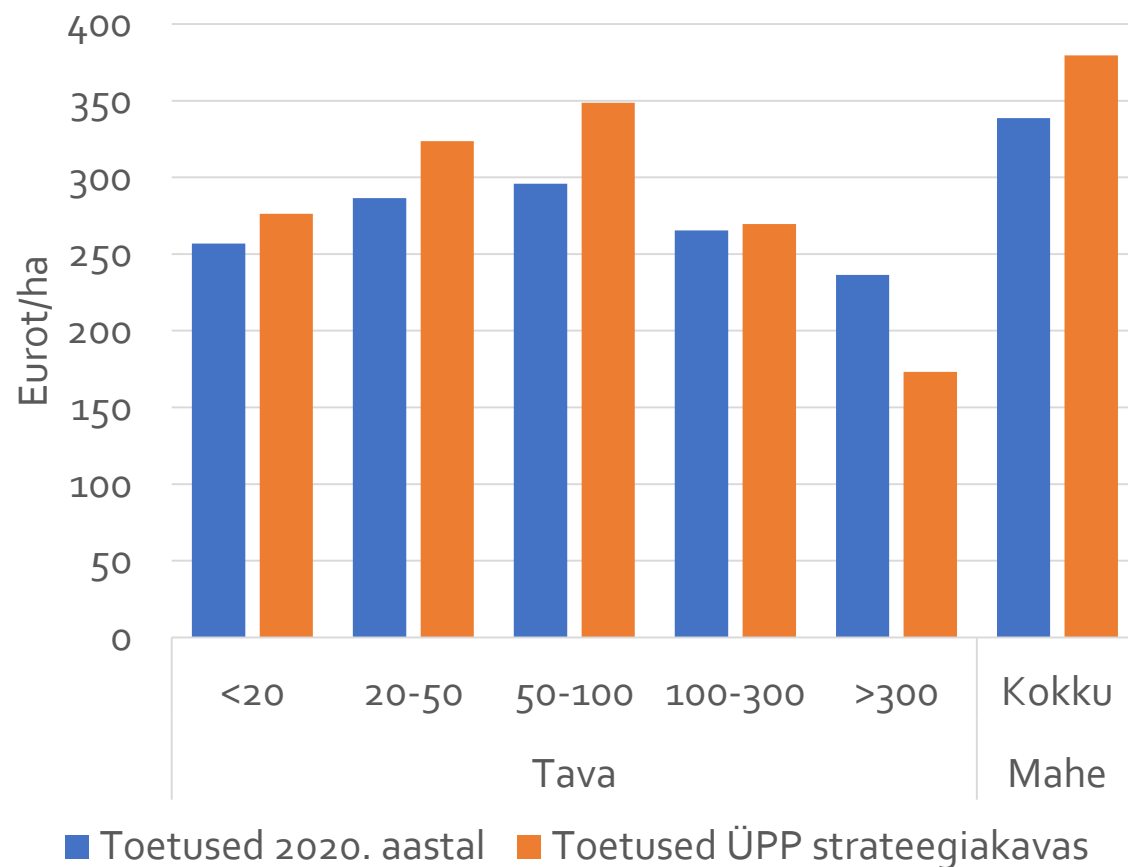
ÜPP strateegiakava erieesmärgid	PõKa 2030	EPT 2030
H: Sektori kaasajastamine põllumajanduses ning maapiirkondades teadmiste edendamise ja jagamise, innovatsiooni ja digiülemineku abil ning nende kasutuselevõtu ergutamine	✓	✓
1: Toetada põllumajandustootja elujõulisust tagavat sissetulekut ja vastupanuvõimet kogu EL-is, et tagada toiduga kindlustatus	✓	✓
2: Suurendada konkurentsivõimet ja turule orienteeritust, pöörates erilist tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digiüleminekule	✓	✓
3: Parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas	✓	✓
4: Panustada kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohane misse ning säästvasse energiasse	✓	✓
5: Edendada säästvat arengut ja selliste loodusvarete tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk	✓	✓
6: Panustada elurikkuse kaitsesse, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke	✓	✓
7: Olla atraktiivne noorte põllumajandustootjate jaoks ja soodustada ettevõtluse arengut maapiirkondades	✓	✓
8: Edendada maapiirkondades tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdsust, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut, sh biomajandust ja säästvat metsamajandust	✓	✓
9: Parandada EL-i põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise osas, sh säästval moel toodetud ohutu ja toitev toit, toidu raiskamine, loomade heaolu	✓	✓

Formaalselt kõik klapib

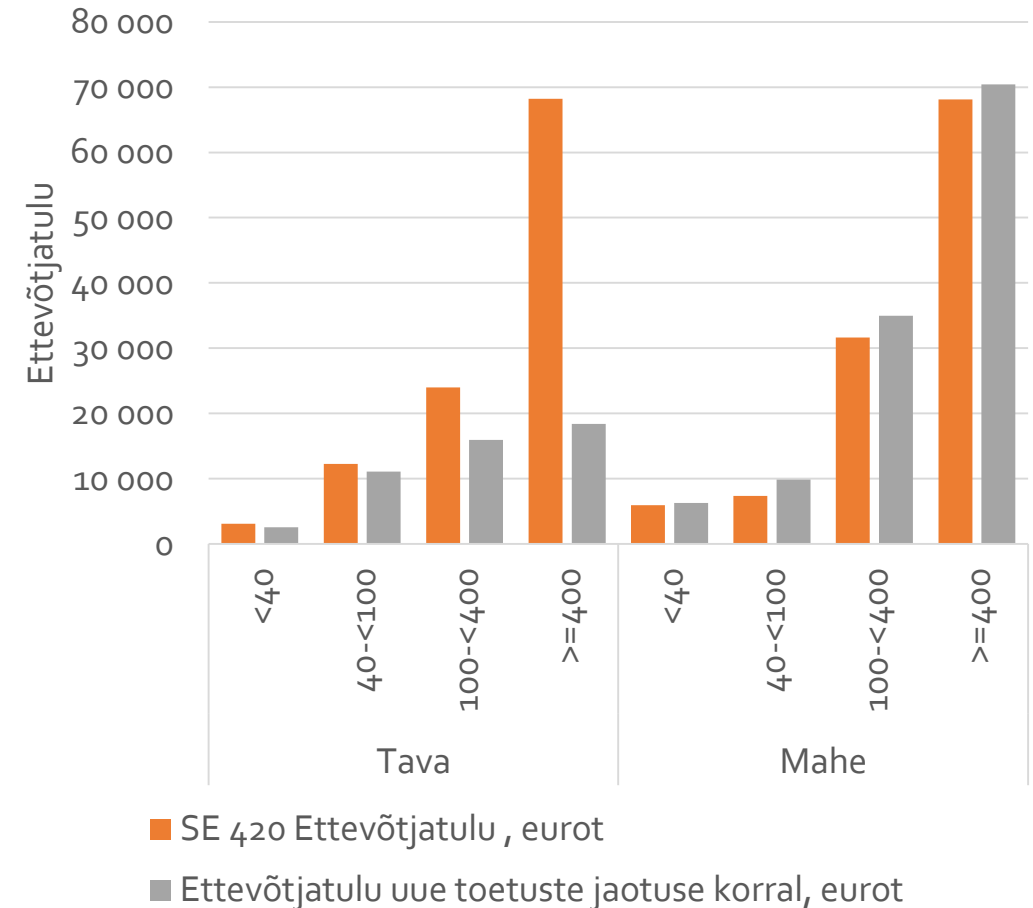
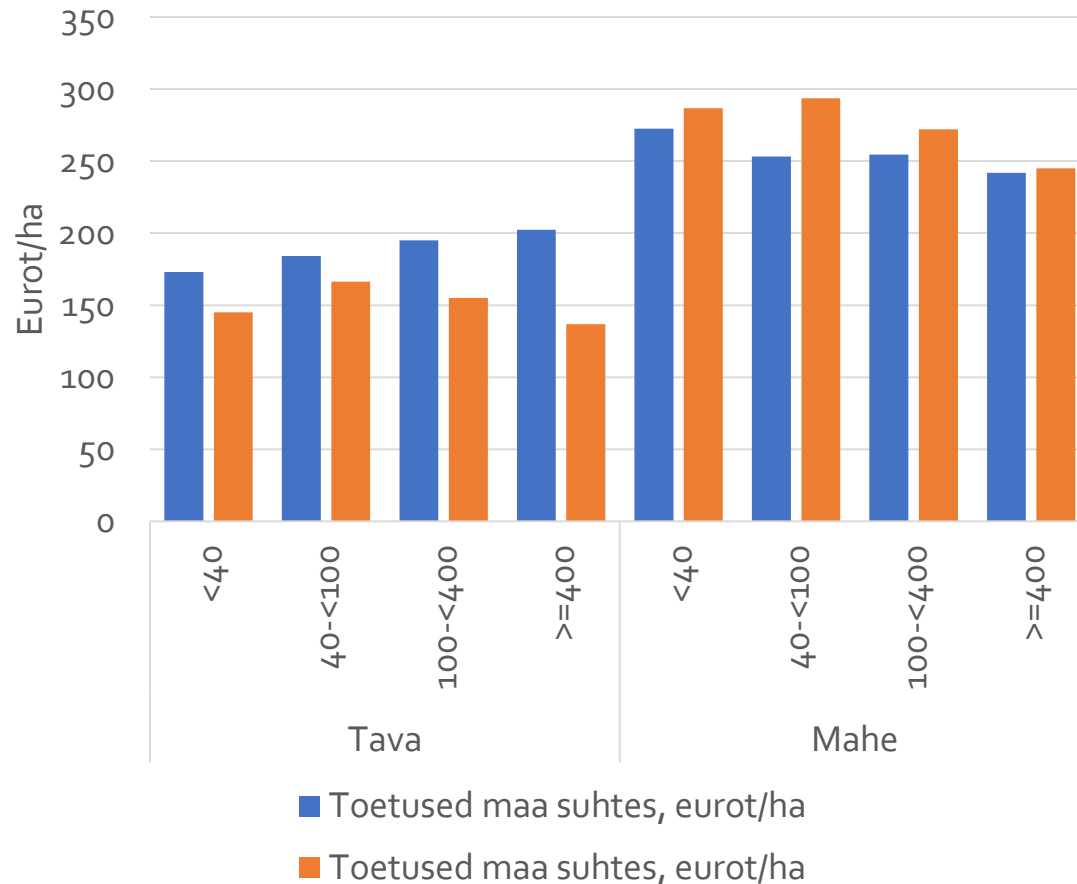
Põllumajandussektori ettevõtjatulu

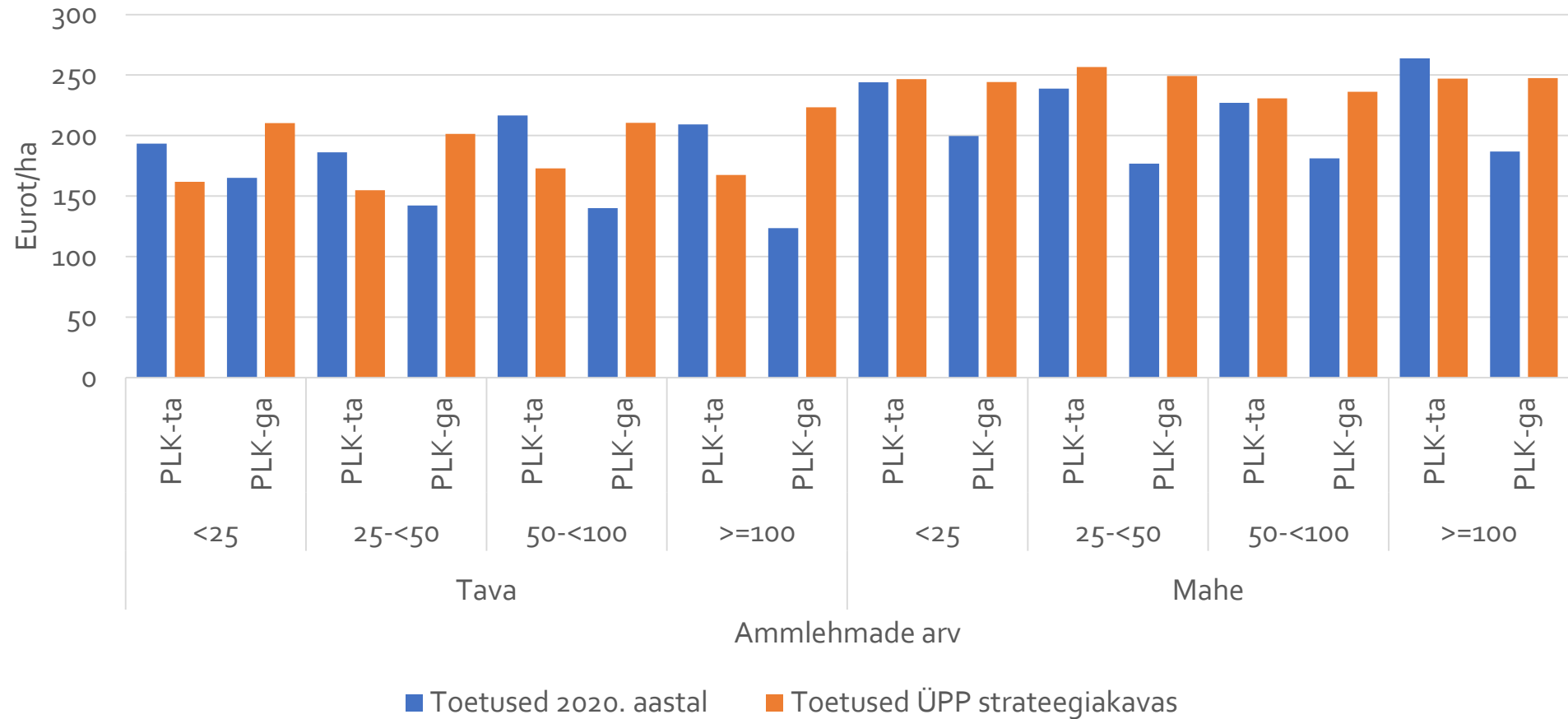
Piimatootjate toetused 2020 ja ÜPP strateegiakavas

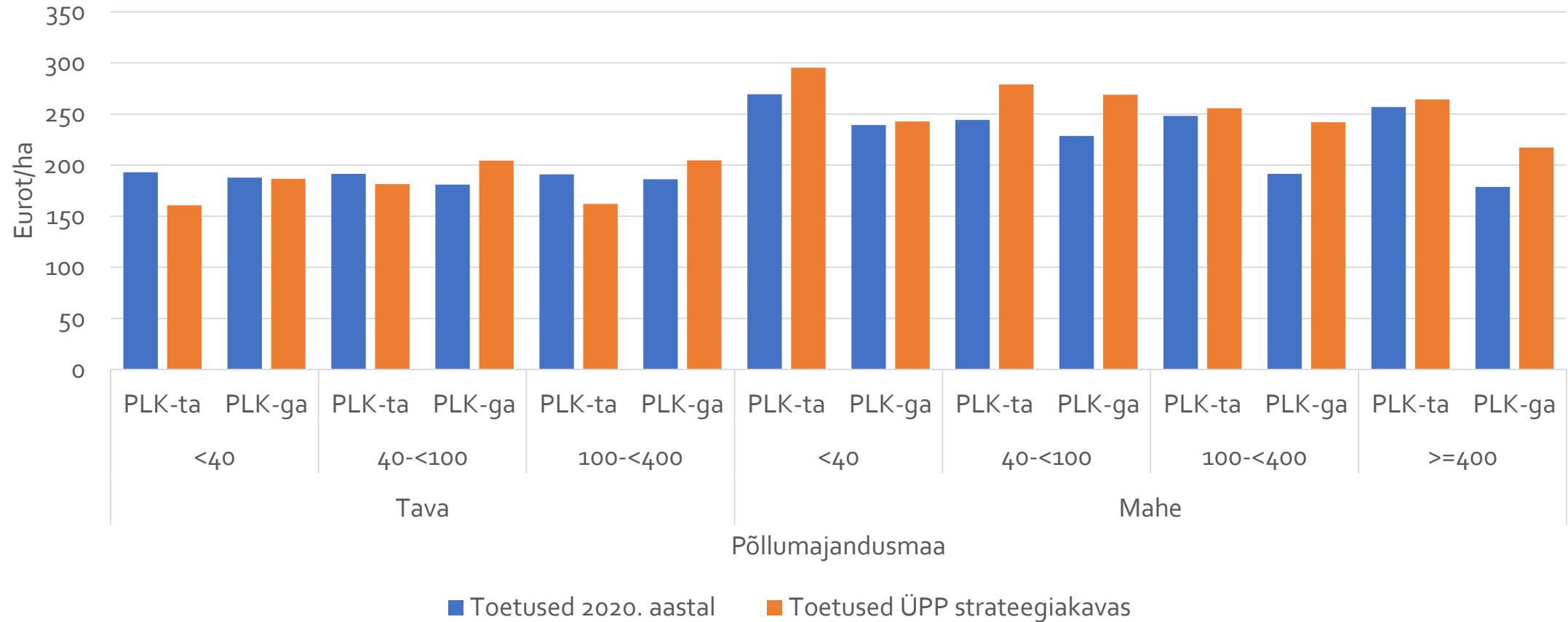
Teraviljakasvatajate toetused 2020 ja ÜPP strateegiakavas

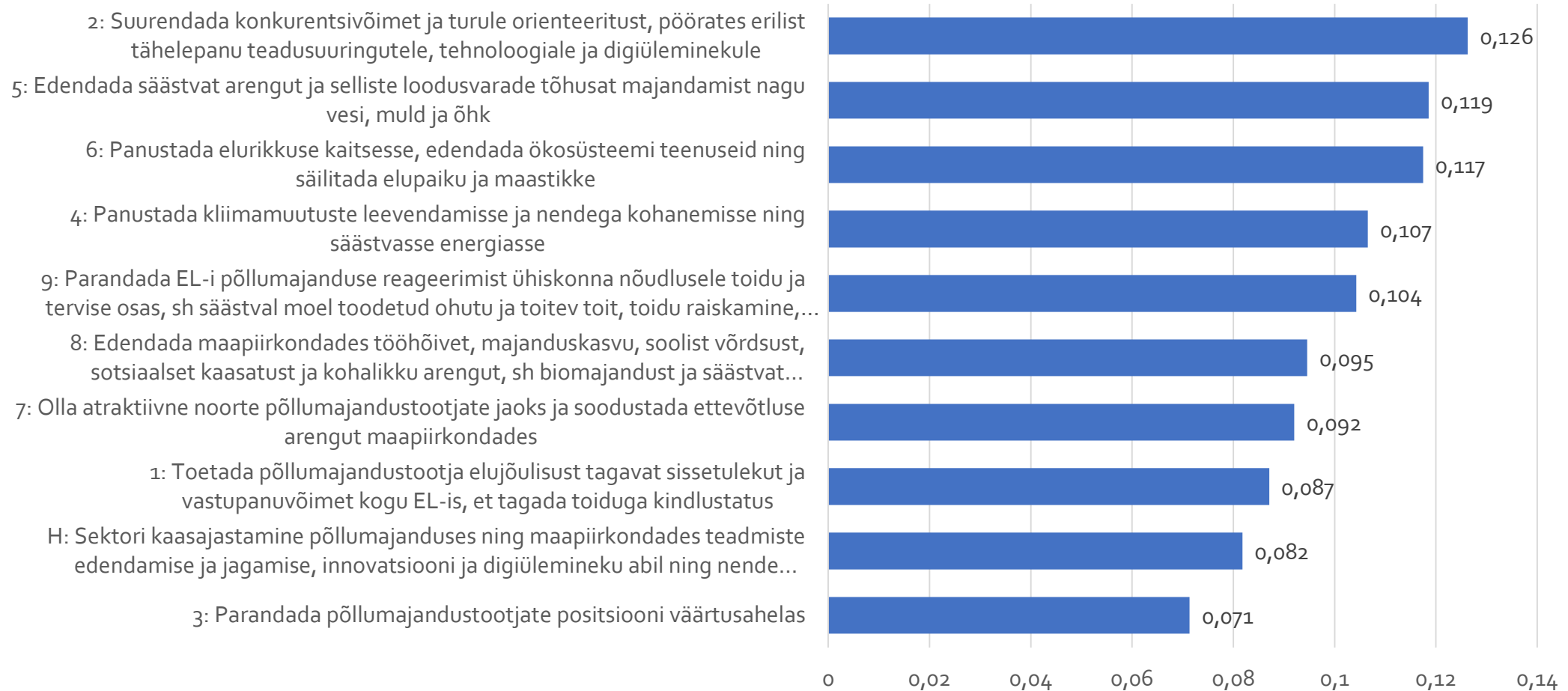
Lihaveisekasvatajate toetused 2020 ja ÜPP strateegiakavas

Lamba- ja kitsekasvatajate toetused 2020 ja ÜPP strateegiakavas

ÜPP erieesmärkide kaalud

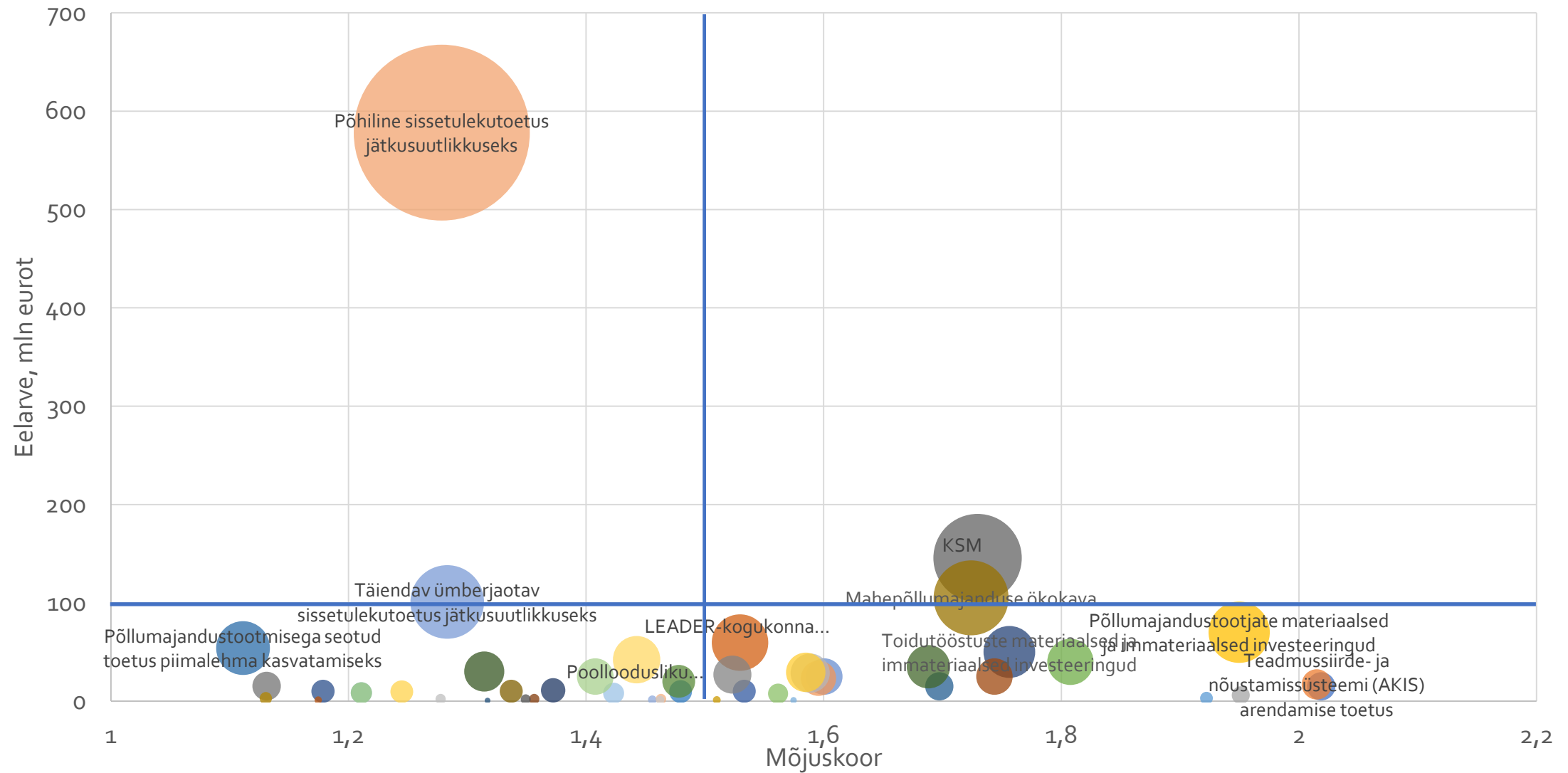
Sekkumiste kaalutud panus strateegiakava kõikidesse erieesmärkidesse – TOP 10

	Sekkumine	Kaalutud panus erieesmärkidesse
1	Innovatsioonikoostöö	2,02
2	Teadmussiirde- ja nõustamissüsteemi (AKIS) arendamise toetus	2,01
3	Nõuandeteenuse osutamise toetus	1,95
4	Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud	1,95
5	Investeeringud bioressursside väärimisele	1,92
6	Investeeringud ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks	1,81
7	Toidutööstuste materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud	1,76
8	Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine	1,74
9	Keskkonnasõbralik majandamine	1,73
10	Mahepõllumajanduse ökokava	1,72

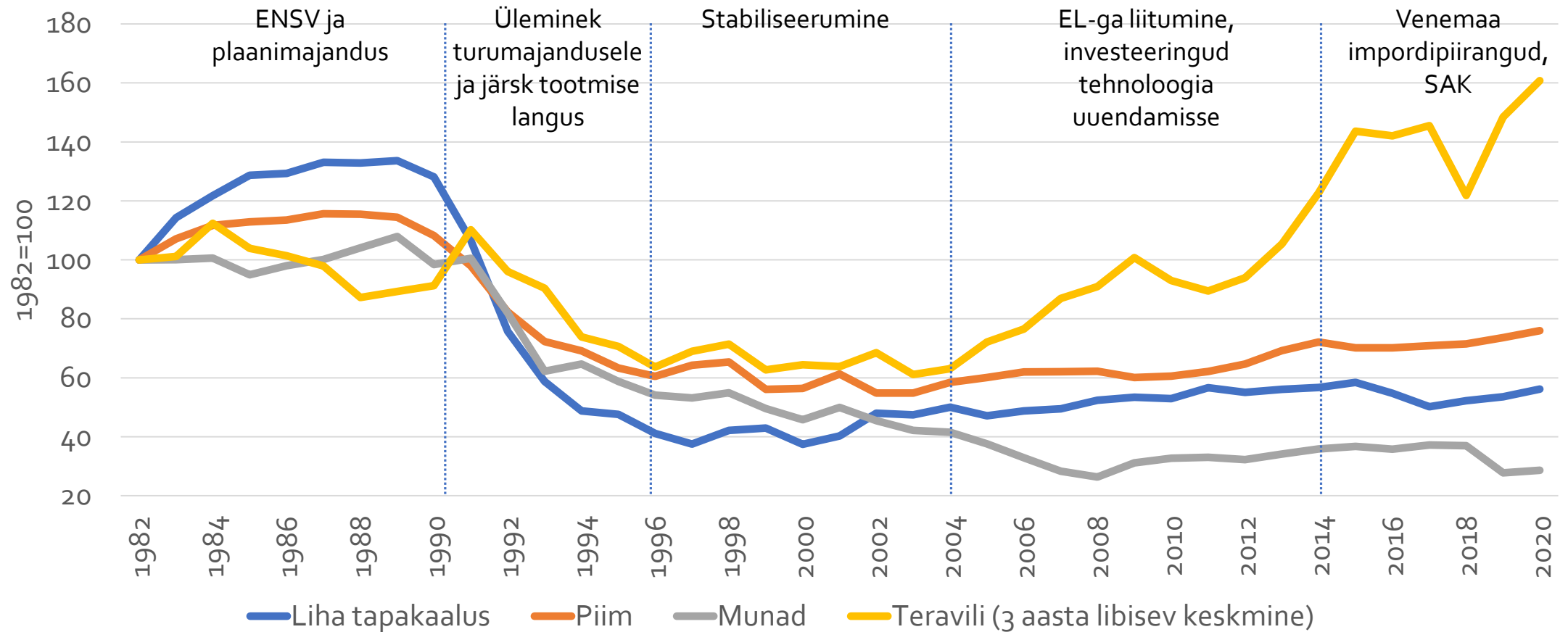
Sekkumiste kaalutud panus strateegiakava kõikidesse erieesmärkidesse – 10 viimast

	Sekkumine	Kaalutud panus erieesmärkidesse
37	Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks	1,28
38	Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks	1,28
39	Loodusõnnetustes või katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetus	1,28
40	Ohustatud tõugu looma pidamise toetus	1,24
41	Põllumajandustootmisega seotud toetus aianduskultuuride kasvatamiseks	1,21
42	Loomataudide kontrolliprogrammide alase koostöö toetus	1,18
43	Põllumajanduskindlustustoetus	1,17
44	Põllumajandustootmisega seotud toetus ammalehma kasvatamiseks	1,13
45	Põllumajandustootmisega seotud toetus ute ja kitse kasvatamiseks	1,13
46	Põllumajandustootmisega seotud toetus piimalehma kasvatamiseks	1,11

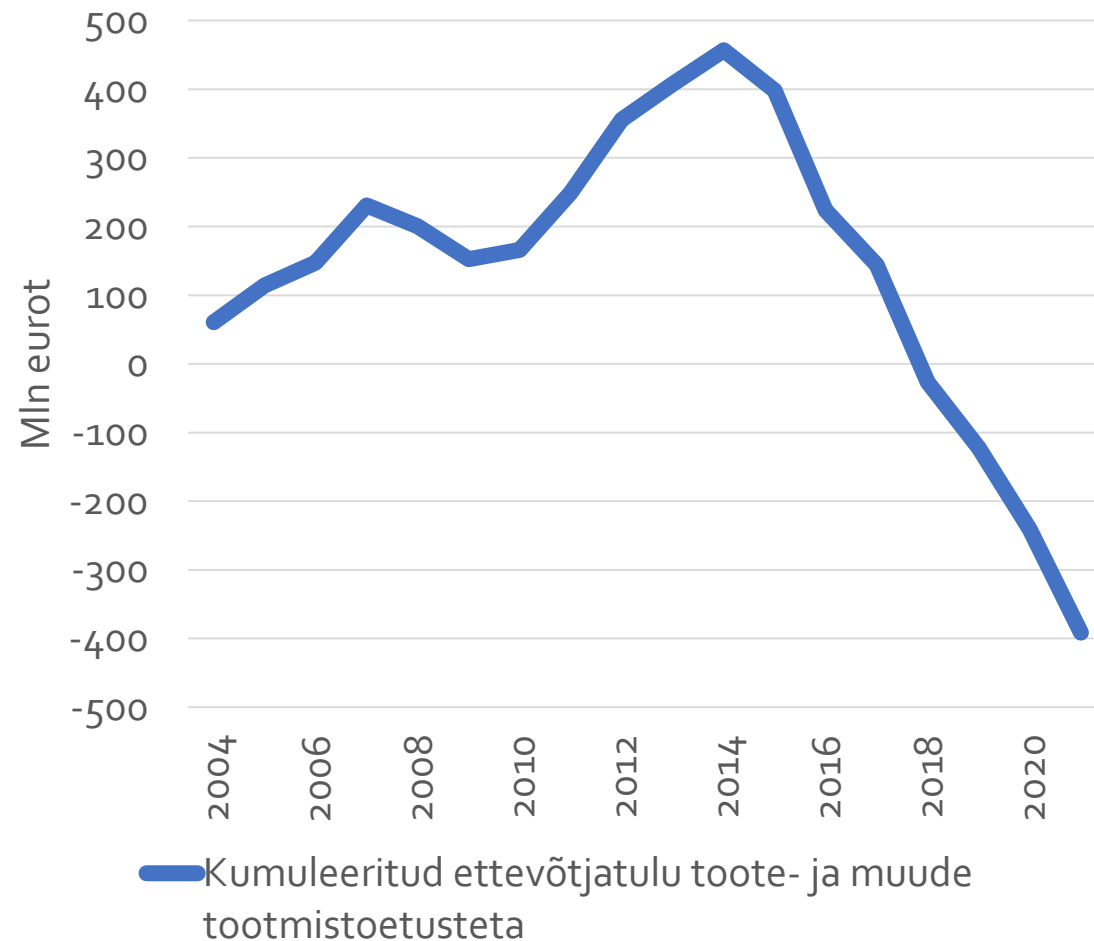
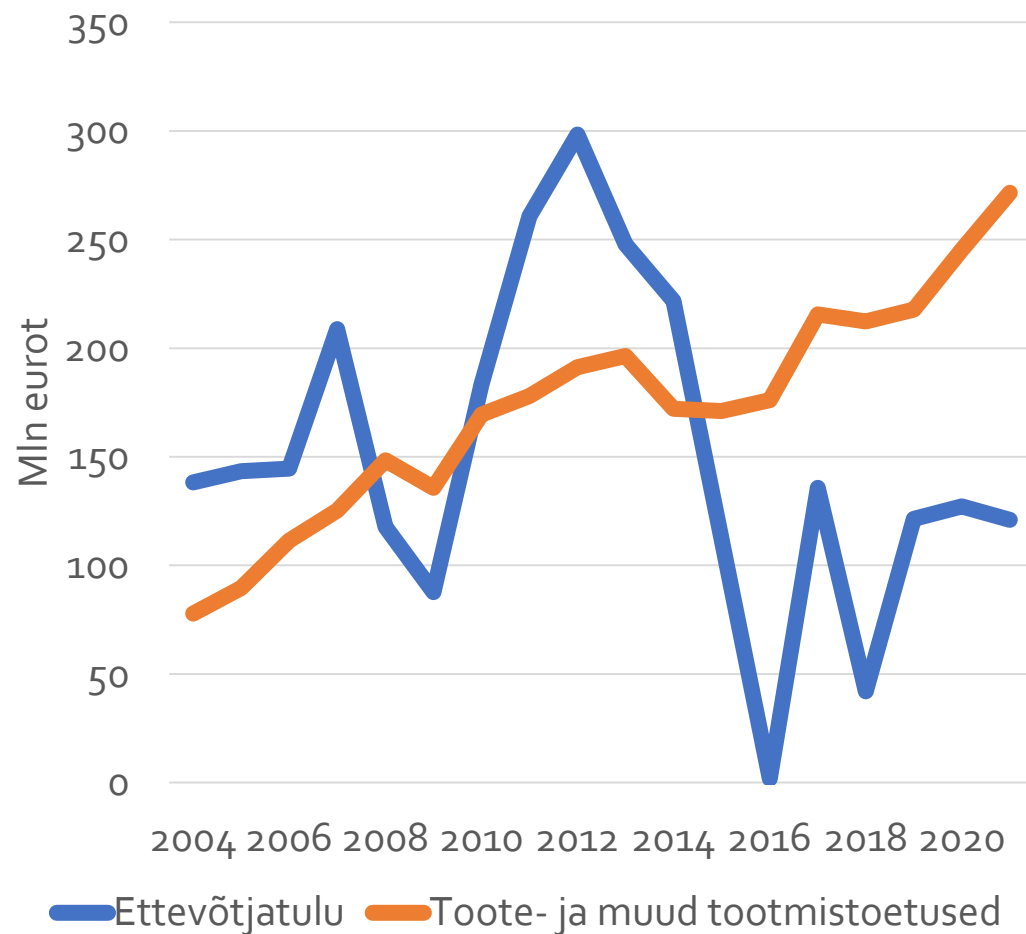
ÜPP strateegiakava sekkumiste eelarve ja mõju erieesmärkide saavutamisse

Eesti põllumajanduse „lugu“ 1982-2020

Põllumajandussektori ettevõtjatulu

Eesti Maaülikool

Milline on Eesti põllumajanduse „lugu“ aastateks 2021-2030?

2030 Targets for sustainable food production

PESTICIDES

Reduce the overall use and risk of chemical and hazardous pesticides

NUTRIENT LOSSES

Reduce nutrient losses by 50% whilst retaining soil fertility, resulting in 20% less fertilisers

ANTIMICROBIALS

Reduce sales of antimicrobials for farmed animals and aquaculture

ORGANIC FARMING

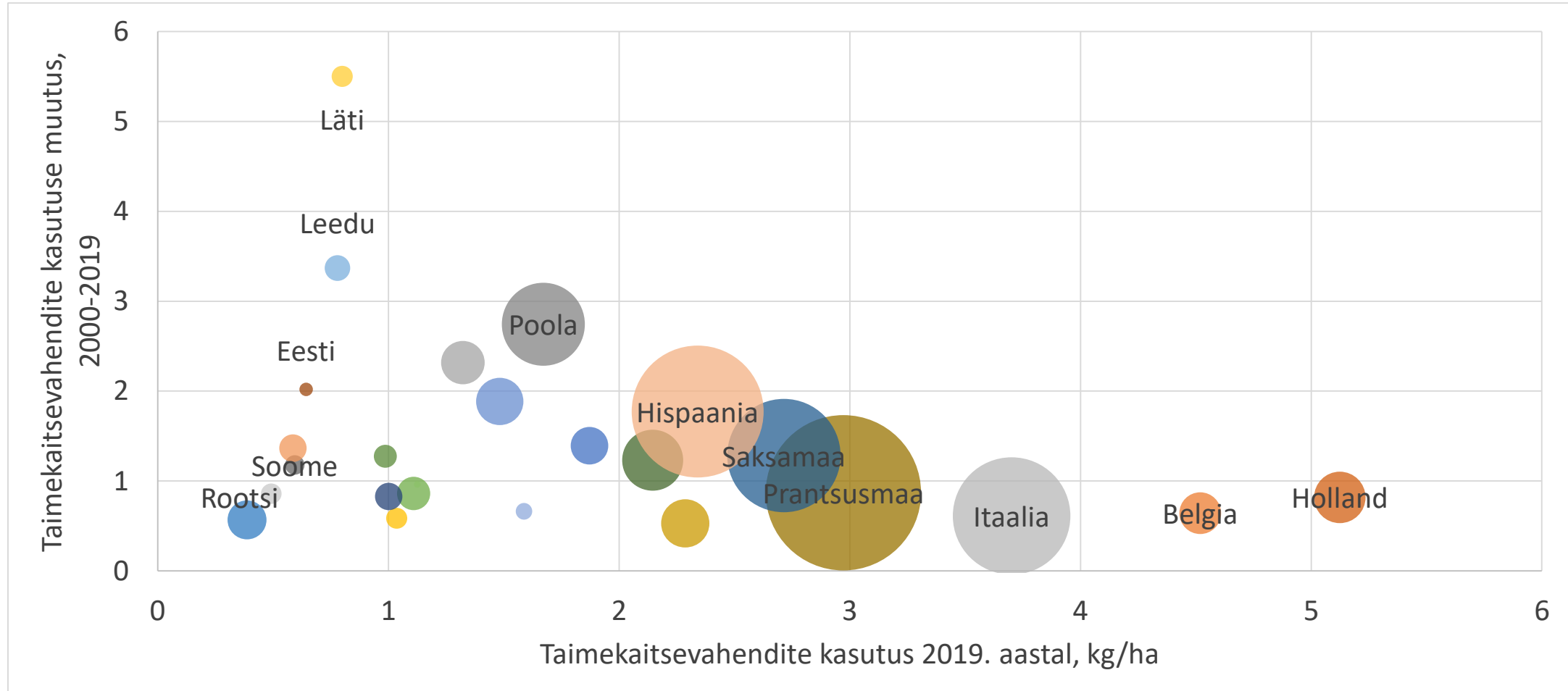
Increase the percentage of organically farmed land in the EU

#EUFarm2Fork

#EUGreenDeal

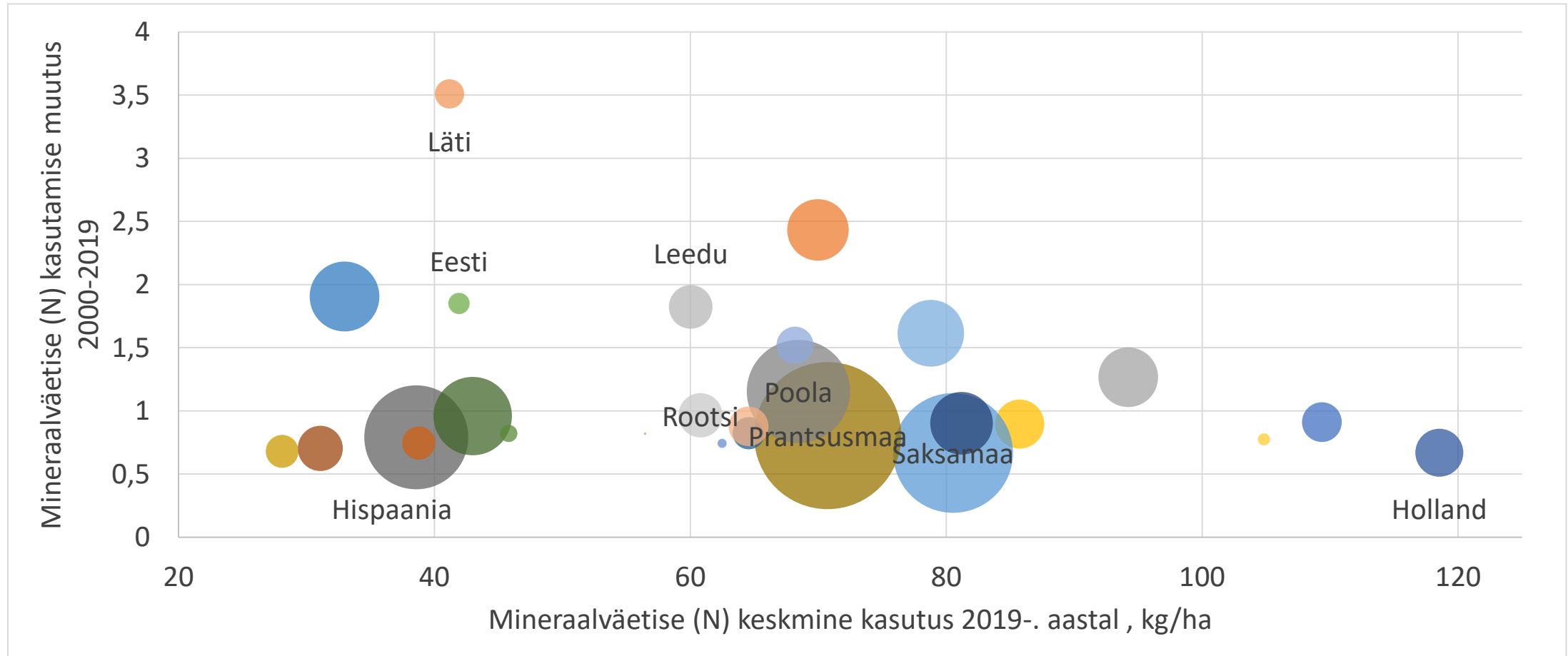

Taimkaitsevahendite kasutus, 2000-2019

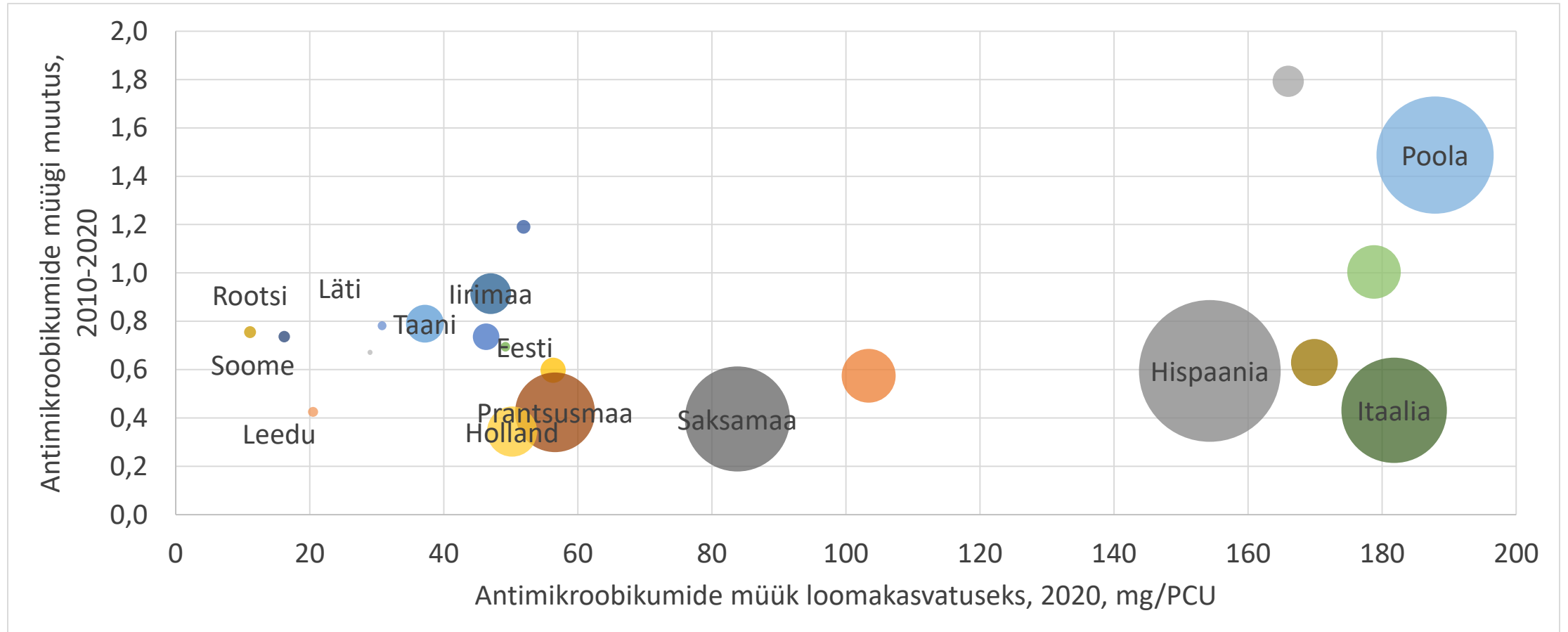
Allikas: Arvutatud FAOStati andmete (tabelid Land Use ja Pesticides Use) põhjal. Algandmed sisaldavad mh hinnangulisi ja poolametlikke andmeid.

Mineraalväetise (N) kasutus, 2000-2019

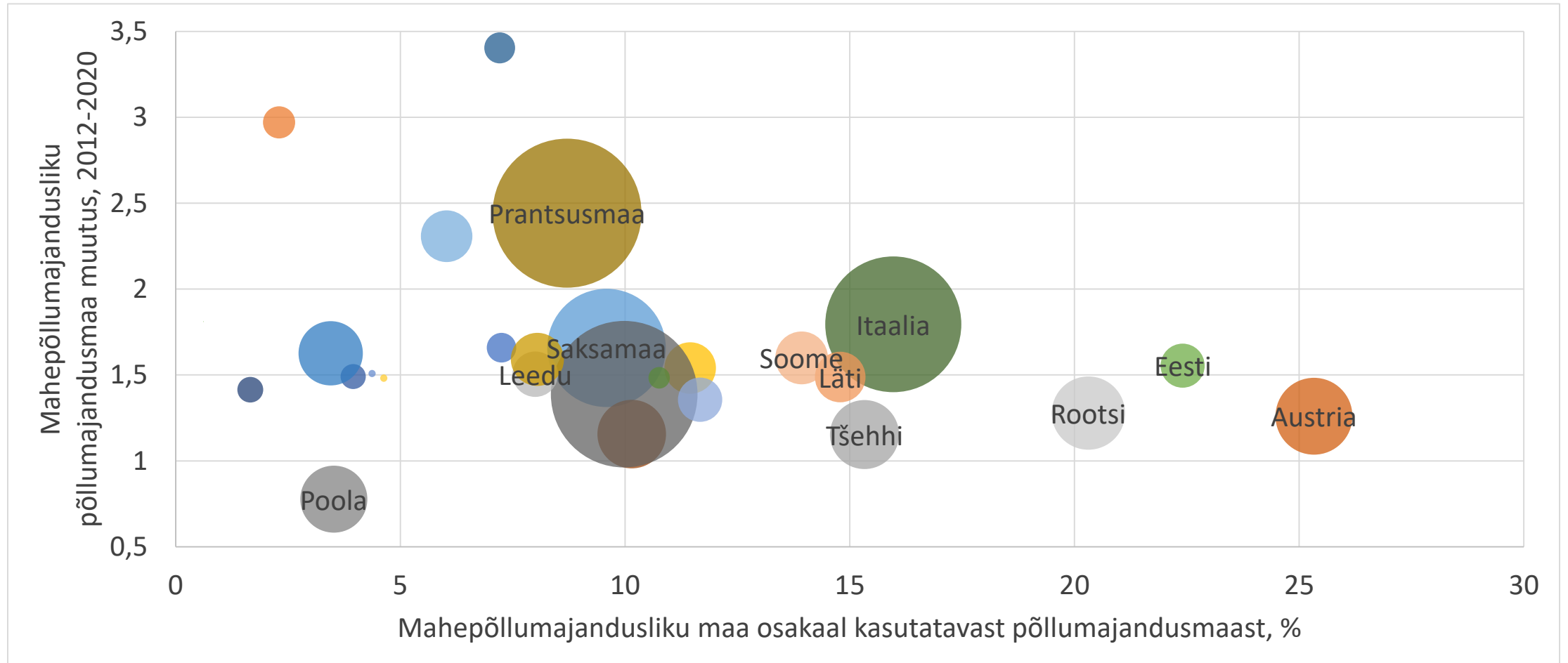
Allikas: Arvutatud Eurostati (tabel Consumption of inorganic fertilizers [aei_fm_usefert]) ja FaoSTATi (tabel Land Use) andmete põhjal

Antimikroobikumide müük, 2010-2020

Allikas: European Medicines Agency (2021) Sales of veterinary antimicrobial agents in 31 European countries in 2019 and 2020. Trends from 2010 to 2020. Eleventh ESVAC report (tabelid 4 ja 8).

Mahepõllumajandusmaa, 2012-2020

Allikas: Arvutatud Eurostati (tabel Organic crop area by agricultural production methods and crops (from 2012 onwards) [org_cropar]) andmete põhjal.

Eesti põllumajandus- ja toidusektori tugevad ning nõrgad küljed, võimalused ja ohud

TUGEVD KÜLJED

- Piisav maa- ja veeresurs.
- ELi keskmisest suurema maakasutusega põllumajandusettevõtted.
- Tehnoloogiliselt hästi arenenud, mitmekesine, suhteliselt ekstensiivne ja paljude segatootmisettevõtetega põllumajandus.
- Turusignaalidele paindlikult reageeriv ja ekspordile orienteeritud toiduainetööstus.
- Rikkalik toidukaupade valik.
- Kodumaiseid tooteid eelistavad tarbijad.
- Arenev väikeettevõtlus kohaliku ja eripärase toidu valmistamiseks.

NÕRGAD KÜLJED

- Esmatootmise vähene valmisolek kriisideks.
- Tooraine vähene väärindamine.
- Töötleva tööstuse suhteline tehnoloogiline mahajäämus.
- Üpris vähene koostöö ning vertikaalne ja horisontaalne integreeritus tarneahelas (suutmatuse sõlmida sektoritevahelisi kokkuleppeid).
- Oskus- ja lihttööliste nappus, vananev töötajaskond.
- Vähene teadlikkus tulevikuprobleemidest (kliimamuutused, haiguste levik, karmistuvad keskkonna- ja bioohutuse nõuded, muud ohud).

VÕIMALUSED

- Toidule suurema väärtuse andmine kvaliteedi tõendamise teel.
- ELi keskmisest tasemest kõrgemate nõuete vabatahtlik rakendamine.
- Lühikeste tarneahelate arendamine.
- Digiteerimisvõimaluste kasutuselevõtt.
- Põllumajandus- ja toiduteaduse, teadmussirde ning täiend- ja ümberõppe ajakohastamine ning hoogustamine.
- Bio- ja ringmajanduse tähtsuse suurenemine ning kõrvalsaaduste väärindamine.
- Põllumajandus- ja toidusektori kuvandi tõenduspõhine arendamine.
- Vertikaalse ja horisontaalse koostöö tugevdamine.

OHUD

- Vähenev ligipääs kapitalile ja finantseerimisele.
- Põllumajandus- ja toidusektori õhuke tugistruktuur.
- Kliimamuutused ning sellest tulenevad uued haigused, taudid ja kahjurid.
- Üleilmsed poliitilised muudatused.
- Ebastabiilne majanduskeskkond ja maksupoliitika.
- Kohalike eripäradega vähe arvestav põllumajanduspoliitika.
- Suurenev proteksionism.
- Ennatlik ebareaalsete keskkonna jm kohustuste võtmine.

Eesti põllumajandus ja toit 2030

Kokkuvõtteks (1)

- | PõKa 2030 ja EPT 2030 sisaldavad palju häid eesmärke ja õigeid tegevusi, mis tuleks „Talust taldrikule“ strateegia valguses üle vaadata ja prioriseerida.
- | „Talust taldrikule“ strateegia eesmärgid on praegu veel EL ülesed. Eesti seisukohast tuleks sead ka meie kontekstis sisukad eesmärgid.
- | Põllumajandus- ja toidusektor vajab positiivset narratiivi, mis selgitaks, milliste tegevuste abil on võimalik 2030. aastaks „Talust taldrikule“ strateegia eesmärgid saavutada.
- | Sissetulekute ja tootlikkuse probleemid Eesti põllumajanduses on päris, kuid sissetulekutoetusi sektorite ja/või suurusgruppide vahel ümber suunates ei ole võimalik neid lahendada.
- | Perioodi 2001-2014 edu tugines peamiselt tehnoloogia uuendamisel (kopeerimisel) ja tööjõu asendamisel masinatega.
- | See arengumudel õigustas ennast, kuid praeguste väljakutsete valguses see enam ei aita.

Kokkuvõtteks (2)

- | „Talust taldrikule“ strateegia eesmärkide poole liikumiseks on meil vaja palju enam teadmisi, sotsiaalset kapitali ja koostööd, mida seda ei saa importida.
- | ÜPP strateegiakava peaks rohkem rõhuma:
 - | Innovatsioonikoostööle
 - | Terviklikule AKISEle
 - | Investeeringutele ringbiomajanduse lahendustesse
 - | Digitaliseerimisele
 - | Ärimudelite uuendamisele, et keskkonnakasu ja loomaheaolu ei oleks põllumehe kulu, vaid tulu
- | Kõik need tegevused on oluliselt pikema tasuvusajaga kui 5-7 aastat.
- | Neid tegevusi tuleb ellu viia asjaliste koostöös.

Kokkuvõtteks (3)

- | Meie uus ilm nõuab, et üha enam arvestaksime ka selliste aspektidega nagu:
 - | Toidujulgeolek
 - | Varustuskindlus
 - | Toimepidevus
 - | Sõltuvuse vähendamine strateegiliste kaupade impordist, sh energiakandjad, väetised ja taimne valk loomasöödaks
- | Kuhugi ei ole kadunud teised fundamentaalsed väljakutsed, eeskätt kliimamuutusega kohanemine ja selle leevendamine

Täna!

Eesti Maaülikool